

GRUND- OG NÆRHEDSNOTAT TIL FOLKETINGETS EUROPAUDVALG

20. januar 2023

Kommissionens og EU's Udenrigsrepræsentants fælles meddelelse om 'Handlingsplan for militær mobilitet 2.0', JOIN (2022) 48

Nyt notat

Oversendes tillige til Folketingets Forsvarsudvalg.

1. Resumé

Militær mobilitet er vitalt for Europas sikkerhed og forsvar, og EU er et helt centralt element i at sikre, at europæisk infrastruktur og europæiske regelsæt kan håndtere vægt, størrelse og skala af militære deployeringer. "Handlingsplan for militær mobilitet 2.0" er Kommissionens og EU's Udenrigsrepræsentants forslag til en plan for det videre arbejde på dette felt. Handlingsplanen bygger videre på en handlingsplan om samme emne fra 2018. Hensigten med forslaget til handlingsplan om militær mobilitet er at støtte militære styrker fra medlemsstater og partnere ift. evnen til at respondere hurtigere og i tilstrækkelig skala på kriser, der opstår ved Europas ydre grænser eller længere væk. Handlingsplanen dækker perioden 2022-2026. Ikke mindst i lyset af den nuværende sikkerhedssituation i Europa stiller regeringen sig foreløbig positiv over for handlingsplanen.

2. Baggrund

Militær mobilitet er vitalt for Europas sikkerhed og forsvar, og EU er et helt centralt element i at sikre, at europæisk infrastruktur og europæiske regelsæt kan håndtere vægt, størrelse og skala af militære deployeringer. Denne opgave er blevet gjort mere aktuel af Ruslands fornyede angreb på Ukraine.

Kommissionen og EU's Udenrigsrepræsentant offentliggjorde den 11. november 2022 deres fælles meddelelse 'Handlingsplan for militær mobilitet 2.0' (JOIN (2022) 48). Meddelelsen blev oversendt til Rådet i dansk sprogversion den 6. december 2022.

Meddelelsen bygger videre på handlingsplanen for militær mobilitet (JOIN (2018) 5) fra 2018. Formålet med denne var at tilvejebringe en sammenhængende ramme for igangværende og kommende initiativer, programmer,

projekter og aktiviteter i relation til fremme af militær mobilitet i Europa mhp. at sikre en mere koordineret EU-tilgang på tværs af politikområder. Med handlingsplanen ønskede Kommissionen og Udenrigsrepræsentanten at skabe bedre forudsætninger for, at EU's medlemsstater kunne agere hurtigere, mere fleksibelt og mere effektivt, når interne og eksterne kriser skulle håndteres. Hensigten med den nye handlingsplan er at støtte militære styrker fra medlemsstater og partnere ift. evnen til at respondere hurtigere og i tilstrækkelig skala på kriser.

Grønland og Færøerne er ikke omfattet af handlingsplanen.

3. Formål og indhold

Hensigten med handlingsplan om militær mobilitet er at støtte militære styrker fra medlemsstater og partnere ift. deres evne til at respondere hurtigere og i tilstrækkelig skala på kriser, der opstår ved Europas ydre grænser eller længere væk. Handlingsplanen dækker perioden 2022-2026 og fokuserer på følgende hovedområder:

- Multimodale korridorer og logistiske knudepunkter – investeringer i 'dual-use' transportinfrastruktur
- Lovgivningsmæssige foranstaltninger
- Modstandsdygtighed og beredskab
- Partnerskaber

Handlingsplanens initiativer har til formål at støtte fremdrift på ovenstående hovedområder. Handlingsplanen redegør for hver af disse for påtænkte centrale foranstaltninger på EU-plan og samtidig fremkommer med opfordringer til medlemsstaternes handling.

Multimodale korridorer og logistiske knudepunkter – investeringer i 'dual-use' transportinfrastruktur

Kernen i militær mobilitet er at sikre, at infrastrukturen er opgraderet, så den er i stand til at håndtere potentielt tunge og store militære transporter med kort varsel. Meddelelsen lægger op til en fortsat styrkelse af transportinfrastrukturen med dobbelt anvendelse. Civil transportinfrastruktur med et primært militært formål er ikke omfattet. Handlingsplanen lægger derfor op til, at mulige mangler og flaskehalse i infrastrukturen skal identificeres mhp. at sikre, at infrastrukturen kan anvendes på den mest effektive måde, når de militære styrker skal bevæge sig. Målet er at øge infrastrukturens kapacitet og optimere anvendelsen heraf til både civile og militære formål. Samtidig ønsker Kommissionen med handlingsplanen at udvide anvendelsesområdet til også at omfatte supply-chain-management for brændstof for at lette forskydning af større militære styrker med kort varsel. Hensigten er at optimere anvendelsen af transportinfrastruktur med dobbelt anvendelse. I den forbindelse opfordres medlemsstaterne til at:

- Vedligeholde og udvikle netværket af nationale kontaktpunkter for militær mobilitet.
- Udvikle og fremlægge forslag til infrastrukturprojekter med dobbelt anvendelse inden for alle transportområder inden midten af 2023. Disse projekter skal forbedre militær mobilitet i overensstemmelse med CEF og dens erklærede prioriteter, med særligt fokus på transportforanstaltninger, der samtidig omhandler klimaindsatsen, herunder projekter til forbedring af energisikkerheden.
- Bidrage til ajourføringen af de militære krav til militær mobilitet i og uden for EU samt fremsætte forslag til nye områder, der skal medtages.
- Forelægge Kommissionens tjenestegrene og EU's Udenrigstjeneste deres nationale vurderinger af handlingsplanens fysiske netværks evne til at opfylde de infrastrukturkrav, der er fastlagt i de militære krav, med henblik på at indgå i ovennævnte studie.
- Fokuserer på synergier inden for energieffektivitet i deres nationale strategier for at forberede de væbnede styrker på klimaændringerne inden udgangen af 2023 som krævet i Det Strategiske Kompas.

Lovgivningsmæssige foranstaltninger

Harmonisering af procedurer og fjernelse af proceduremæssige hindringer vil fremme hurtig militær bevægelse. Handlingsplanen peger på Det Europæiske Forsvarsagenturs program vedrørende regulering af adgang for militære styrker og militært udstyr til medlemsstaterne samt procedurer for smidig grænsepassage. Programmet er ikke fuldt implementeret i Danmark. Handlingsplanen lægger op til, at sådanne foranstaltninger skal respektere medlemsstaternes suverænitet over deres nationale område og nationale beslutningsprocesser. Handlingsplanen lægger op til, at der arbejdes videre med digitaliseringen af administrative processer, herunder relateret til toldbehandling og militær mobilitet. Herudover peges på behovet for at udvikle fælles standarder for IT-logistiknetværk og for additiv fremstilling (fx vha. 3d-printere) mhp. at opnå en så effektiv udnyttelse af logistikkæderne som muligt.

Medlemsstaterne opfordres til:

- Inden udgangen af 2023 at nå målet om højst fem arbejdsdage for procedurerne for grænsepassage som led i det "tilsagn" om militær mobilitet, som Rådet nåede til enighed om i juni 2018, og undersøge muligheden for at reducere tiden til tre arbejdsdage for hurtige reaktionsenheder med henblik på en eventuel ajourføring af "tilsagnet".
- At deltage i og tilvejebringe de nødvendige data til relevante undersøgelser, der gennemføres på EU-plan.
- Aktivt at støtte udviklingen af en teknisk ordning for tilladelser til passage af landegrænser på det maritime område.

Modstandsdygtighed og beredskab

Et velfungerende militært mobilitetsnetværk skal være modstandsdygtigt, herunder ift. cybertrusler, klimaforandringer og hybride trusler, der kan være rettet mod kritiske knudepunkter i transportsystemet. Handlingsplanen lægger op til, at der træffes hasteforanstaltninger mhp. at sikre, at militæret kan få prioritet til transportinfrastruktur, -kapaciteter eller -ruter fx på grundlag af rammekontrakter. Dette under respekt for medlemsstaternes suverænitet over deres nationale område og beslutningsprocesser.

Med henblik på at beskytte mod sikkerhedsrisici i transportsektoren lægger handlingsplanen tillige op til, at samarbejdet styrkes med henblik på at løse en række problemstillinger: Den kritiske infrastrukturens fysiske modstandsdygtighed over for naturlige og menneskeskabte trusler, cybertrusler mod transportinfrastrukturen i bred forstand, udenlandske opkøb af infrastruktur samt effekterne af klimaændringer og indførelse af grøn energi på modstandsdygtighed og energisikkerhed i medlemsstaternes militære transportinfrastruktur og -kapaciteter. Endelig peger handlingsplanen på det potentielle for anvendelse ift. militær mobilitet, der ligger i europæiske initiativer for rumbaseret navigation (Galileo/EGNOS), sikker kommunikation og jordobservation (Copernicus).

Medlemsstaterne opfordres til at sikre cyberrobustheden i de fremtidige digitale processer og procedurer på grundlag af Det Europæiske Forsvarsagenturs arbejde og undersøge muligheden for at udvikle funktionelle sikkerhedskrav.

Partnerskaber

Handlingsplanen betoner den fælles interesse mellem EU og NATO i at sikre hurtig flytning af militært personel og udstyr til både rutineaktiviteter i fredstid og i krisetider. Sikring af sammenhæng og gensidig styrkelse med hensyn til de respektive arbejdsområder har derfor været en integreret del af initiativet om militær mobilitet siden dets iværksættelse. Jævnfør handlingsplanen er samarbejdet med NATO en integreret del af planen. Hensigten er at sikre en sammenhængende tilgang og synergi mellem EU og NATO samt effektivt at fjerne eksisterende hindringer, herunder retlige, infrastrukturelle og proceduremæssige, med henblik på at lette og fremskynde bevægeligheden og grænsepassagen for militært personel og militært materiel. Dette skal ske under fuld overholdelse af suveræne nationale beslutninger.

EU's Udenrigstjeneste og Det Europæiske Forsvarsagentur vil samtidig undersøge mulighederne for samarbejde med andre partnere, herunder med relevante partnere, såsom dem, der deltager i PESCO-samarbejdet om militær mobilitet; USA, Canada og Norge. Handlingsplanen lægger tillige op til, at mulighederne for samarbejde på området for militær mobilitet med lande som Ukraine og Moldova med henblik på bedre at forbinde medlemsstaternes vigtigste transportruter med de to lande. Planen åbner endelig for at udveksle bedste praksis vedr. militær mobilitet med partnere og udvidelseslande, fx på Vestbalkan.

Finansiering

Det er hensigten, at finansiering af tiltagene i handlingsplanen skal trække på instrumenter som Connecting Europe Facility (CEF) for dual use infrastrukturinvesteringer og Den Europæiske Forsvarsfond (EDF) for finansiering af interoperable logistik- og digitale systemer. Kommissionen vil i forbindelse med den overordnede gennemgang af prioriteterne i den flerårige finansielle ramme overveje at styrke budgettet for militær mobilitet gennem Connecting Europe Faciliteten.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Der redegøres ikke for nærhedsprincippet, idet der alene er tale om en meddelelse fra Kommissionen og EU's Udenrigsrepræsentant.

6. Gældende dansk ret

Meddelelsen fra Kommissionen har ikke i sig selv direkte indflydelse på gældende dansk ret. Såfremt Kommissionen, som følge af handlingsplanen, fremsætter konkrete forslag analyseres disse særskilt i henhold til gældende dansk ret, når de er fremlagt.

7. Konsekvenser

Meddelelsen vurderes ikke i sig selv at have lovgivningsmæssige konsekvenser eller konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien eller beskyttelsesniveauet. I det omfang meddelelsen udmøntes i konkrete forslag, vil det skulle vurderes særskilt, om de enkelte forslag vil medføre lovgivningsmæssige konsekvenser eller konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien eller beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Grund- og nærhedsnotatet har været i høring i specialudvalget for civilbeskyttelse fra den 20. december 2022 til den 10. januar 2023.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der forventes generelt positiv modtagelse af handlingsplanen blandt øvrige medlemsstater.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen støtter overordnet ambitionen om at styrke EU's muligheder for at bidrage til at håndtere Europas sikkerhedsudfordringer.

På det grundlag støtter regeringen forslaget om 'Handlingsplan for militær mobilitet 2.0', idet den vil kunne bidrage til yderligere at løse grænseoverskridende udfordringer med transport af militære styrker og militært udstyr på tværs af europæiske landegrænser, så det sikres, at europæisk infrastruktur og europæiske regelsæt uden forsinkelse kan håndtere vægt, størrelse og skala af militære deployeringer af militære styrker fra medlemsstater og partnere. Regeringen finder, at eventuelle tiltag som afholdes over EU-budgettet bør finansieres via omprioritering, således der ikke pålægges yderligere nationale byrder i form af øgede EU-bidrag.

Regeringen vil arbejde for at sikre koordination mellem EU og NATO på området, samt at duplikering af tiltag undgås.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.